

Adroddiad i'r: Cabinet

Dyddiad: 24 Ebrill 2012

Aelodau Arweiniol: Y Cyngorydd Hugh Evans
Arweinydd

Swyddogion Arweiniol: Hywyn Williams
Cyfarwyddwr Corfforaethol: Dysgu a Chymunedau
Paul McGrady
Pennaeth Cyllid ac Asedau

Teitl: Creu Cronfa Waddol Gymunedol Sir Ddinbych

1. Beth yw byrdwn yr adroddiad?

1.1 Rhoi gwybodaeth am nifer o gronfeydd ymddiriedolaeth segur neu aneffeithiol a'u hasedau cysylltiedig a weinyddir gan y Cyngor, ac argymell ffordd ymlaen i ryddhau arian o'r cronfeydd hyn.

2. Pam cyflwyno'r adroddiad hwn?

2.1 Argymhell, yn amodol ar gytundeb pendant y Comisiwn Elusennau, bod y cronfeydd ymddiriedolaeth segur ac aneffeithiol a'u hasedau cysylltiedig yn cael eu trosglwyddo i 'Gronfa Waddol Gymunedol Sir Ddinbych' i'w rheoli a'i gweinyddu gan y Sefydliad Cymunedol yng Nghymru.

3. Beth yw'r Argymhellion?

3.1 Cydnabod yr wybodaeth am rhyw 55 o gronfeydd ymddiriedolaeth segur ac aneffeithiol a'u hasedau cysylltiedig a ddelir gan y Cyngor a 'Chronfa Gymunedol Sir Ddinbych' arfaethedig.(Atodiad 1)

3.2 Cytuno, yn amodol ar gefnogaeth lawn y Comisiwn Elusennau, bod y 55 ymddiriedolaeth segur ac aneffeithiol a'u hasedau cysylltiedig yn cael eu trosglwyddo i 'Gronfa Waddol Gymunedol Sir Ddinbych' i'w rheoli gan a dod yn gyfrifoldeb cyfreithiol i'r Sefydliad.

3.3 Awdurdodi i ymgymryd â'r camau cyfreithiol angenrheidiol a llunio'r cytundeb gofynnol gyda'r Sefydliad Cymunedol yng Nghymru.

4. Manylion yr Adroddiad

4.1 Mae gan y Cyngor nifer o gronfeydd mewn ymddiriedolaeth (fel ymddiriedolwr sengl) ar ôl rhoddion a buddsoddiadau a wnaed i ac ar gyfer amrywiol faterion ac achosion yn y sir. Mewn rhai achosion, mae'r cronfeydd wedi mynd yn segur neu'n aneffeithiol gan fod bwriadau gwreiddiol dogfennau llywodraethu'r cronfeydd nawr yn hen. Mewn achosion eraill mae'r asedau'n cynnwys enillion gwerthiant net eiddo a thir a oedd ym meddiant cronfeydd ymddiriedolaeth perthnasol.

4.2 Er mwyn rhwystro'r Cyngor rhag bod yn esgeulus gydag elusen, mae grŵp o swyddogion wedi ymgymryd ag adolygiad o'r cronfeydd hyn a'u hasedau cysylltiedig dan arweiniad Hywyn Williams, Cyfarwyddwr Corfforaethol Dysgu a Chymunedau.

Mae'r adolygiad wedi adnabod 55 o ymddiriedolaethau addysg ynghyd ag enillion gwerthiant net eiddo o'r enw Stansty Cottage ac enillion gwerthiant net darn o dir, sydd wedi eu hadnabod fel rhai segur neu aneffeithiol. Mae chwech o'r cronfeydd ymddiriedolaeth wedi eu cofrestru gyda Chomisiwn Elusennau Cymru a Lloegr ac mae 49 yn gronfeydd ymddiriedolaeth heb eu cofrestru. Mae'r asedau'n dod i ryw £268,000 mewn arian.

- 4.3** Mae angen cymryd camau i wneud y cronfeydd hyn a'u hasedau cysylltiedig yn weithredol unwaith eto, ond nid arian y Cyngor yw hwn ac ni ellir byth ei gynnwys mewn cyllidebau prif ffrwd. Efallai y byddai'n bosibl llofnodi cytundebau newydd gyda'r Comisiwn Elusennau i ddiweddarau pwrpas y cronfeydd ymddiriedolaeth a galluogi eu dosbarthu, ond byddai angen i unrhyw gronfa newydd fod yn elusen ynddo'i hunan, a byddai angen i'r Cyngor weithredu fel ymddiriedolwr sengl, yn atebol i'r Comisiwn Elusennau am ei rheoli.

4.4 Rhyddhau Cronfeydd Segur ac Aneffeithiol a'u Hasedau Cysylltiedig

Mae'r Comisiwn Elusennau yn awyddus gweld rhyddhau llawer o'r cronfeydd ymddiriedolaeth segur ac aneffeithiol sydd wedi eu cloi mewn awurdodau lleol ledled y wlad, ac mae'n cefnogi'n arbennig ryddhau'r cronfeydd hyn i gyrff elusennol arweiniol.

Ar ôl ymgynghoriad ffurfiol gyda'r Comisiwn Elusennau, mae'n amlwg mai defnydd mwyaf effeithiol y cronfeydd segur ac aneffeithiol hyn a'u hasedau cysylltiedig fyddai eu trosglwyddo i gorff a fyddai'n gweithredu fel ymddiriedolaeth a rheoli'r arian, wedi ei droi'n gynllun grantiau bychain newydd (enw gweithredol: Cronfa Waddol Sir Ddinbych') i ddosbarthu arian i gyrff cymwysedig, yn unol yn fras ag amcanion gwreiddiol y cronfeydd ymddiriedolaeth.

Adnabuwyd y Sefydliad Cymunedol yng Nghymru (y Sefydliad) fel corff posibl i reoli'r cronfeydd hyn ar ran y sir. Yn seiliedig ar fodel o roddi dyngarol a gychwynnyd yn yr UDA bron i 100 mlynedd yn ôl, mae Sefydliadau Cymunedol nawr yn rhan o'r sector gwirfoddol sydd wedi ei sefydlu a'i gydnabod yn y DU. Maent wedi eu sefydlu i ddelio ag ardaloedd daearyddol penodol yn medru cefnogi cymuendau lleol ar lawr gwlad. Maent yn cael eu sefydlu fel ymddiriedolaethau elusennol i alluogi i lawer o roddwyr gydweithredu wrth greu cronfa gyfalaf barhaus ar gyfer ardaloedd lleol a ddiffiniwyd. Bydd hyn yn cynhyrchu incwm ar gyfer rhoi grantiau a fydd ar gael yn y tymor hir, gan ymateb i anghenion lleol a materion ar y pryd.

Mae'r Sefydliad yn elusen cenedlaethol parchus sy'n gweithredu ac sy'n effeithiol ledled Cymru, ac mae aelodau'r bwrdd yn cynnwys uwch gynrychiolwyr o'r sectorau busnes, cyfraith ac elusen. Trefor Jones CBE, Arglwydd Raglaw EM Clwyd yw'r Is-lywydd. Mae'r Sefydliad yn gweinyddu a dosbarthu cronfeydd elusennol ac yn rheoli nifer o raglenni grant corfforaethol a statudol sy'n manteisio Sir Ddinbych yn uniongyrchol. Dros y pum mlynedd ddiwethaf, mae'r Sefydliad wedi dosbarthu mwy na £4.5m mewn grantiau i fwy na 600 grŵp ac unigolyn a phrosiect ledled Cymru, yn gweithio i ddiwallu ystod eang o anghenion. Mae grwpiau ac unigolion yn Sir Ddinbych ei hunan wedi cael £35,000 mewn 15 dyfarniad yn y tair blynedd ddiwethaf. Mae gan y Sefydliad achrediad ansawdd gan y Rhwydwaith Sefydliadau Cymunedol i safonau a gymeradwir gan y Comisiwn Elusennau ac mae'n rheoli Cronfa Waddol Gyfalaf o fwy na £5 miliwn, gan ddefnyddio gwasanaethau rheolwyr buddsoddi cronfeydd proffesiynol.

Mae'r Sefydliad yn cael ei gynorthwyo gan ymgynghorydd o'r Rhwydwaith Sefydliadau Cymunedol sydd wedi cwblhau prosesau trosglwyddo tebyg gyda 30

awurdod lleol ledled y DU gan gynnwys pump o awdurdodau lleol Cymru. Mae Sefydliadau Cymunedol ledled y DU wedi cymryd cyfrifoldeb yn llwyddiannus am fwy na £20 miliwn mewn asedau segur neu aneffeithiol, gan greu mwy nag £1.3 miliwn y flwyddyn yn fwy mewn capasiti rhoi grantiau i unigolion a grwpiau cymunedol llawr gwlad. Mae'r person hwn hefyd yn gweithredu fel un o 3 cynrychiolydd y Sefydliad Cymunedol ar weithgor y Comisiwn Elusen i ryddhau cronfeydd ymddiriedolaeth segur neu aneffeithiol.

O ystyried trefniadau llywodraethu'r Sefydliad, eu profiad o reoli cronfeydd a chynlluniau grant bychain, a'u taliadau gweinyddu rhesymol, mae'n bosibl argymhell y Sefydliad fel y corff i weinyddu 'Cronfa Waddol Sir Ddinbych'. Nid oes unrhyw gorff lleol arall wedi ei adnabod sydd â'r profiad perthnasol na'r arbenigrwydd i ddelio gyda rhyddhau cronfeydd segur ac aneffeithiol ac asedau cysylltiedig a chyflwyno'r manteision sy'n deillio.

Bydd angen cytundeb pendant y Comisiwn Elusennau cyn trosglwyddo'r arian, yn gysylltiedig â chytundeb trosglwyddo rhwng y Cyngor a'r Sefydliad.

4.5 'Cronfa Sefydliad Cymunedol Sir Ddinbych'

Bwrdd Ymddiriedolwyr y Sefydliad fydd Ymddiriedolwyr Cronfa Sefydliad Cymunedol Sir Ddinbych. Os digwydd y trosglwyddiad, ni fydd y Cyngor bellach yn dal y cronfeydd na'u hasedau ac ni fydd yn gyfrifol am eu dosbarthu. Bydd cytundeb y Comisiwn Elusennau a'r cytundeb trosglwyddo rhwng y Cyngor a'r Sefydliad yn nodi dibenion elusennol y Gronfa.

Bydd y swm cyfalaf o ryw £268,000 yn ffurfio'r gronfa gyfalaf ragarweiniol gyda llogau o'r gronfa yn cael eu dosbarthu gan y Sefydliad fel rhaglen grantiau bychain 'Cronfa Waddol Gymunedol Sir Ddinbych'. Bydd y swm sydd ar gael i'w ddosbarthu bob blwyddyn yn dibynnu ar gyfraddau llog ac enillion buddsoddiadau eraill.

Bydd y Sefydliad yn parhau i adnabod ffynonellau cronfeydd pellach fel bod 'Cronfa Waddol Gymunedol Sir Ddinbych' yn cael ei defnyddio i ddibenion cyllid cyfatebol posibl.

I ddechrau, y bwriad yw neilltuo £10,000 o 'Gronfa Waddol Gymunedol Sir Ddinbych' fel cyfalaf i'w ddosbarthu yn 2012/13 a £10,000 i'w ddosbarthu yn 2013/14 fel bod modd rhoi grantiau ar unwaith. Credir y bydd hyn yn annog cyfraniadau gan unigolion, cwmnïau, busnesau a chyrff yn y sir a fyddai'n cael eu denu i gyfrannu i Gronfa sy'n medru cael effaith ar unwaith wrth wasanaethu anghenion y gymuned. Mae'r cyfanswm o £20,000 yn cynrychioli incwm sydd wedi cronni dros nifer o flynyddoedd mewn asedau segur ac aneffeithiol. Mae'r Comisiwn Elusennau wedi cymeradwyo'r agwedd hon yn ffurfiol.

Wrth sefydlu 'Cronfa Waddol Gymunedol Sir Ddinbych' bydd y Sefydliad Cymunedol yn pennu themâu ariannu sy'n mynd gyda Chynllun Mawr y Cyngor, i gynnwys:

- ❖ Diogelwch Cymunedol, gan gynnwys trosedd ac anhrefn
- ❖ Cymdogaethau cynaliadwy gan gynnwys yr amgylchedd a thai
- ❖ Ffyniant, sgiliau a swyddi
- ❖ Dysgu gydol oes gan gynnwys blynyddoedd cynnar
- ❖ Cludiant
- ❖ Iechyd a byw yn iach
- ❖ Diwylliant, celfyddyd a chwaraeon
- ❖ Ymlyniant cymunedol gan gynnwys materion hil ac anabled

- ❖ Gwella bywydau pobl gydag adnoddau prin
- ❖ Dibenion elusennol cyffredinol sy'n cyd-fynd ag ethos y Sefydliad o ysbrydoli rhoi yn lleol

I unigolion, cynigir grant fwyaf o £750 ac ar gyfer grwpiau dim ond gweithgaredd sydd ei hunan yn elusennol a ellid ei ariannu, gyda grant fwyaf o £750.

I ddechrau byddai ceisiadau i'r gronfa ond yn cael eu derbyn gan ymgeiswyr sy'n ceisio cefnogaeth i ddibenion addysgol (yn cynnwys dyfarniadau gwobrau, cyrhaeddiad addysgol a bwrsariaeth) gan sicrhau bod yr asedau o'r cronfeydd segur ac aneffeithiol a'u hasedau yn cael eu defnyddio'n fras yn unol â'r amcanion gwreiddiol. Mae hwn yn amod cymeradwyo gan y Comisiwn Elsuennau ac yn un yr ydym yn awyddus ei gefnogi. Anfonir gair at sefydliadau addysgol ledled y sir yn cyhoeddi lansiad Cronfa Waddol Gymunedol Sir Ddinbych a'r broses ar gyfer gwneud cais am gyllid grant ar yr adeg briodol.

Bydd y Sefydliad yn cyhoeddi canllawiau a meini prawf cymhwyster ar gyfer Cronfa Waddol Gymunedol Sir Ddinbych. Cyfyngir ceisiadau i ymgeiswyr sy'n byw yn y sir, ac yn unol ag arferion y Sefydliad, bydd panel grantiau yn cynnwys pobl leol yn asesu pob cais a dderbynnir ac yn gwneud argymhellion. Bydd ymddiriedolwyr y Sefydliad, fel corff atebol, yn adolygu a chymeradwyo pobl argymhelliad a wneir. Lle bynnag y bo modd, bydd ceisiadau nad ydynt yn bodloni meini prawf 'Cronfa Waddol Gymunedol Sir Ddinbych' yn cael eu cyfeirio i gronfeydd amgen a weinyddir gan y Sefydliad, fel a fydd yn digwydd os bydd gormod o geisiadau i 'Gronfa Waddol Gymunedol Sir Ddinbych'. Bydd hyn yn cynorthwyo o ran lleihau perygl siomi ymgeiswyr. Bydd asedau'n cael eu denfyddio'n fras yn unol ag amcanion gwreiddiol ac ardaloedd sy'n manteisio. Bydd hyn yn amod 'caniatâd pendant' gan Gomisiwn Elusennau Cymru a Lloegr.

Bydd y panel grantiau yn cynnwys nifer o bobl a gall y Cyngor benodi cynrychioli ar y grŵp hwn i roddi rhan i'r Aelodau i'w chwarae o ran dosbarthu'r arian.

Pan gaiff 'Cronfa Waddol Gymunedol Sir Ddinbych' ei sefydlu, bydd gwybodaeth am y gronfa a'r broses o wneud cais yn cael ei dosbarthu i'r holl aelodau, a rhoddir cyhoeddusrwydd ar wefannau'r Cyngor a'r Sefydliad, a chaiff ei hyrwyddo yn y cyfryngau lleol a chan rwydweithiau cefnogi cymunedol priodol.

4.6 Gweinyddu 'Cronfa Gymunedol Sir Ddinbych'

Ffi sefydlu unwaith ac am byth o hyd at 3% o werth yr asedau adeg y trosglwyddo i'w thrafod gyda'r Cyngor i gynrychioli'r costau uniongyrchol sy'n gysylltiedig â gwaith gan y Sefydliad i sefydlu'r Gronfa ac i ryddhau, trwy'r Comisiwn Elusennau, y cronfeydd segur ac aneffeithiol mewn sgôp a'u hasedau cysylltiedig.

Bydd gwerth yr holl asedau a ddelir ar ffurf gwaddol yn achosi tâl rheoli blynyddol o 1.25% o werth y Gronfa ar y farchnad.

Bydd rheolaeth a gweinyddiaeth elfen ddosbarthu'r gronfa yn achosi ffi o 10% y flwyddyn o'r holl incwm sy'n mynd i'r gronfa. Mae hyn yn seiliedig ar y llogau a enillwyd ac unrhyw gyfraniadau unwaith ac am byth.

4.7 Opsiynau

Mae tri opsiwn:

- (a) Parhau fel ar hyn o bryd, gyda 55 o gronfeydd ymddiriedolaeth a'u hasedau yn parhau i fod yn segur neu'n aneffeithiol.
- (b) Ceisio trefniadau newydd gyda'r Comisiwn Elusennau i ddiweddarau pwrpas cronfeydd ymddiriedolaeth unigol a medru eu dosbarthu eto, ond byddai'n rhaid i unrhyw gronfa newydd fod yn elusen ynddo'i hunan, a byddai'n rhaid i'r Cyngor weithredu o hyd fel ymddiriedolwr sengl yn atebol i'r Comisiwn Elusennau am ei rheoli.
- (c) Trosglwyddo'r cronfeydd ymddiriedolaeth segur ac aneffeithiol a'u hasedau cysylltiedig i gorff a fydd yn gweithredu fel ymddiriedolwr a rheoli cronfa ymddiriedolaeth newydd, Cronfa Waddol Gymunedol Sir Ddinbych arfaethedig, wedi ei throï yn gynllun grantiau bychain i ddsbarthu arian yn unol yn fras ag amcan gwreiddiol y cronfeydd.

Byddai opsiwn (a) yn parhau gyda'r sefyllfa bresennol lle mae'r Cyngor mewn perygl o ddod yn esgeulus gydag elusen ac felly nid yw'r cronfeydd yn diwallu anghenion pobl leol fel y rhagwelwyd gan y rhoddwyr gwreiddiol. Byddai opsiwn (b) yn arwain at sefyllfa lle mae'r Cyngor yn parhau fel ymddiriedolwr ond gyda mwy o ymrwymïadau gweinyddol a thra gellid codi'r costau o'r cronfeydd unigol, byddai'n golygu gwaith nad yw'n graidd i amcanion y Cyngor. Byddai opsiwn (c) yn golygu bod y cronfedd ymddiriedolaeth a'i hasedau cysylltiedig yn cael eu defnyddio i gwrdd ag anghenion pobl leol trwy gorff annibynnol wedi ei reoleiddio gan y Comisiwn Elusennau a fyddai hefyd yn y sefyllfa orau i gynyddu maint y cronfeydd trw ddenu adnoddau nad ydynt ar gael i'r Cyngor.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu tuag at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae gan y Cyngor ddatganiad clir o fwriad ynglŷn â bod yn Gyngor sy'n perfformio'n uchel, yn agos at y gymuned. Byddai rhyddhau cronfeydd segur yn caniatáu i'r Cyngor gefnogi unigolion a chyrrff yn y gymuned i gyflawni a llwyddo. Byddai rhyddhau'r cronfeydd segur hyn hefyd yn cysylltu â'r broses o adolygu sut mae cyllid cymunedol yn cael ei weinyddu yn y Sir.

6. Beth fydd yn ei gostio a sut fydd yn effeithio gwasanaethau eraill?

Nid oes goblygiadau ariannol uniogyrchol i'r Cyngor. Y Cyngor yw'r unig ymddiriedolwr y cronfeydd ymddiriedolaeth a'u hasedau cysylltiedig ond ni ellir byth gynnwys yr arian yng nghyllidebau prif ffrwd y Cyngor.

7. Pa ymgynghori a fu?

Mae'r Cyfarwyddwr Corfforaethol: Dysgu a Chymunedau, ynghyd â'r Swyddog Adran 151, wedi bod yn trafod gyda'r Sefydliad Cymunedol yng Nghymru, a fyddai'n gweinyddu'r gronfa hon. Mae'r Sefydliad hefyd wedi ymgynghori â'r Comisiwn Elusennau er mwyn canfod pa mor ymarferol fyddai'r agwedd hon, ac fe gyflwynwyd yr adroddiad hwn i'r Pwyllgor Craffu Cymunedau a'i gefnogi gan y Pwyllgor hwnnw yn ei gyfarfod ar 1 Mawrth 2012.

8. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Nid oes costau amlwg i'r cyngor ac mae potensial i ryddhau cyllid i gefnogi cynlluniau addysg gwerth chweil yn y cymunedau. Mae'r adroddiad yn cadarnhau nad oes cyrff addas eraill yn lleol a allai gyflwyno'r gwasanaeth. Mae cost sefydlu a chost blynyddol y gwasanaeth yn is na throthwy tendro'r cyngor a byddai'n dod o werth y cronfeydd ymddiriedolaeth, yn hytrach na chyllideb refeniw'r Cyngor.

9. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y medrwn ei wneud i'w lleihau?

Mae'r cronfeydd hyn yn segur ar hyn o bryd ac nid ydynt yn cael eu defnyddio. Byddai gweinyddiaeth y cronfeydd yn cael ei wneud gan y Sefydliad Cymunedol yng Nghymru, sy'n golygu y bydd penderfyniad ar ddyrannu'r cronfeydd hyn y tu allan i gylch gorchwyl y Cyngor. Fodd bynnag, mae'r Sefydliad Cymunedol yn awyddus i gadw proses o gymryd penderfyniadau'n lleol i weinyddu'r cyllid a gaiff ei ryddhau bob blwyddyn. Bydd y Cyngor yn sicrhau ei bod yn cael ei gynrychioli ar y panel sy'n cymryd y penderfyniadau yn lleol.

10. Pŵer i gymryd y Penderfyniad

Mae Adran 2 Deddf Llywodraeth Leol 2000 yn nodi y caiff awdurdod lleol wneud unrhyw beth a dybia sy'n debygol o gyflawni hyrwyddiad neu wella lles economaidd, cymdeithasol neu amgylcheddol ei ardal.